Ryssland efter Sovjet

Vladimir Vysotskij (1938-1980)

Var slutade förra veckans presentation?

Alexey Yurchak: *Everything Was Forever Until It Was No More: The Last Soviet Generation*

Vad säger titeln?

Perestrojka - Våren 1985 till augusti 1991

11 mars 1985: Michail Gorbatjov utses till generalsekreterare för partiet.

27:e partikongressen – 1986

glasnost

perestrojka

nya politiska tänkandet (utrikespolitik/miljö)

allmänmänskliga värden

1987-88 ”Socialism med mänskligt ansikte”

”Det gemensamma europeiska huset”

Boris Jeltsin sparkas som partichef i Moskva 1987.

Den sensovjetiska kulturen: *samizdat* och *tamizdat*
Kontrast mellan officiell och inofficiell kultur

Samizdat (”självutgivning”)

Inom Sovjetunionen spreds förbjuden litteratur genom manuell kopiering, oftast på skrivmaskin.

Tamizdat

Utgivning (på ryska) i Väst av de verk som var förbjudna i Sovjetunionen.

Kända exempel: Boris Pasternak, Vladimir Nabokov, Alexandr Solzjenitsyn

Det sena 1980-talet: Perestrojka och Glasnost

Censuren av litteraturen upphör.

En flodvåg av tidigare förbjudna verk publiceras, både ryska och utländska.

Den tidigare censurstämpeln bidrar till att många verk läses som politiska.

Mot slutet

Jan. 1989 – De sista trupperna lämnar Afghanistan

Valen till kongressen av folkdeputerade 1989:

- flera kandidater till varje plats — "alternativa val "
- öppen debatt om landets svåra läge, missförhållanden och maktmissbruk. Direktsänt.
- Jeltsin blir sedermera vald till en plats i Högsta sovjet (motsvarande parlamentet)

Konstitutionen börjar tolkas bokstavligt

1988 – Estland förklarar suveränitet inom Sovjetunionen

1989-90 – Georgien och Azerbajdzjan följer

1990 – Litauen och Lettland förklarar sig helt självständiga

11 juni 1990 – RSFSR (Ryssland)

16 juni 1990 – Ukraina

Våren 1990 – Gorbatjov (m. Aleksandr Jakovlev) stryker § 6 ur den sovjetiska konstitutionen

Detta innebär att idén med världsrevolutionen är död

Feb./Mars 1991 – Folkomröstning om unionens bevarande

Boris Jeltsin lägger till frågan om rysk president

- Jan. 1991: människor dödas i Vilnius och Riga

- 12 juni 1991 – Jeltsin vinner presidentvalet i Ryssland.

- Juli 1991 partiet förbjuds på företag

- 19-21 augusti – kuppförsök misslyckas

8 december 1991 bildas Oberoende Staters Samvälde (Belavezjaavtalet) av presidenterna för Vitryska, Ukrainska och Ryska sovjetrepublikerna. Vad var gemensamt?

Stanislav Sjusjkevitj – ordf. för Vitryska sovjetrepublikens Högsta Sovjet

Leonid Kravtjuk – Ukrainas president (sedan den 5 december)

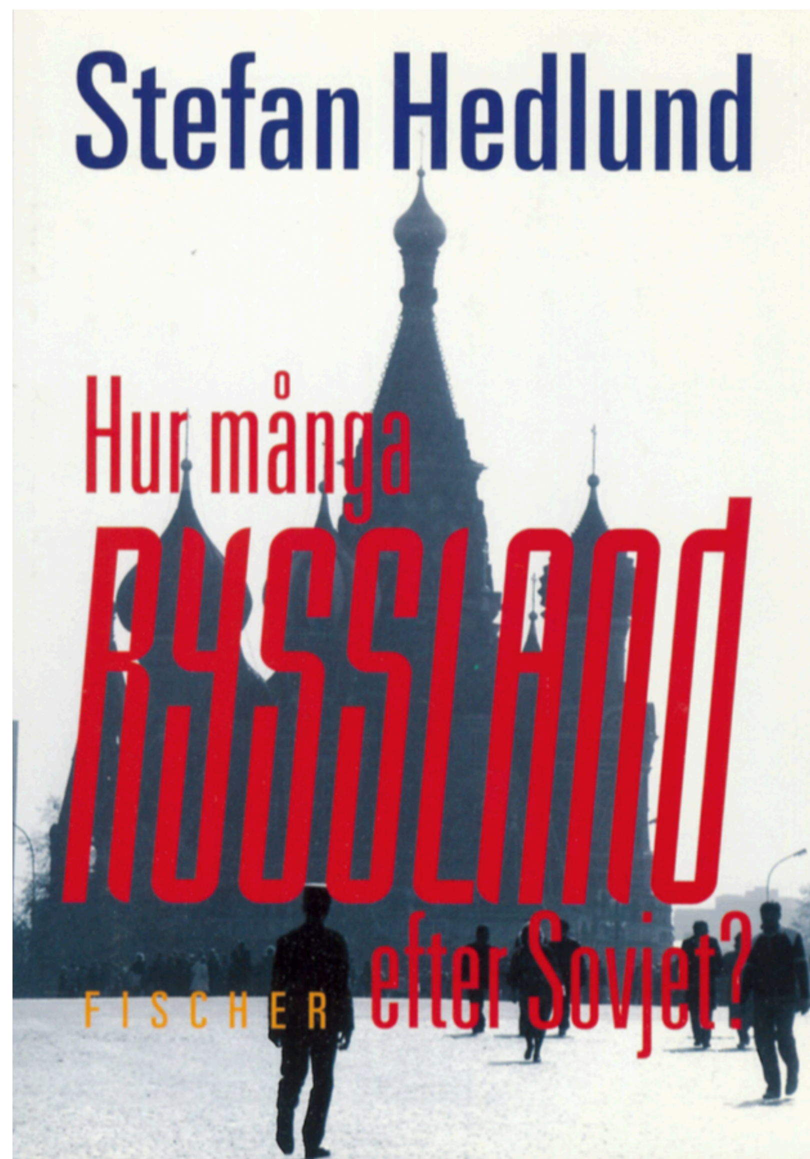
Boris Jeltsin – President för Ryska Rådsrepubliken (sedan 12 juni)

26 december – Sovjetunionen upphör

Bakgrunden till Sovjetunionens upplösning

- Skälen till perestrojkan fanns kvar.
- Centrifugala tendenser (nationalism) i delrepublikerna.
- Kamp mot Kommunistpartiets maktmonopol.
- Ekonomiskt kaos från 1988
- Glasnost: sociala missförhållanden och historiska förbrytelser.
- Konfliktyta: nomenklaturans vilja till ägande och reformkrafternas strävan till demokratisering.

Stefan Hedlund: *Hur många Ryssland efter Sovjet?*, 1993

Ett skräckscenario?

Literaturnaja Gazeta, 11 mars 1992

Vad avses? *

Ryssland är en federation bestående av 85 ”federationssubjekt” (субъекты Федерации). (ursprungligen 89)

22 republiker (sedan 2014 inkl. Krim)

4 autonoma distrikt (okrug)

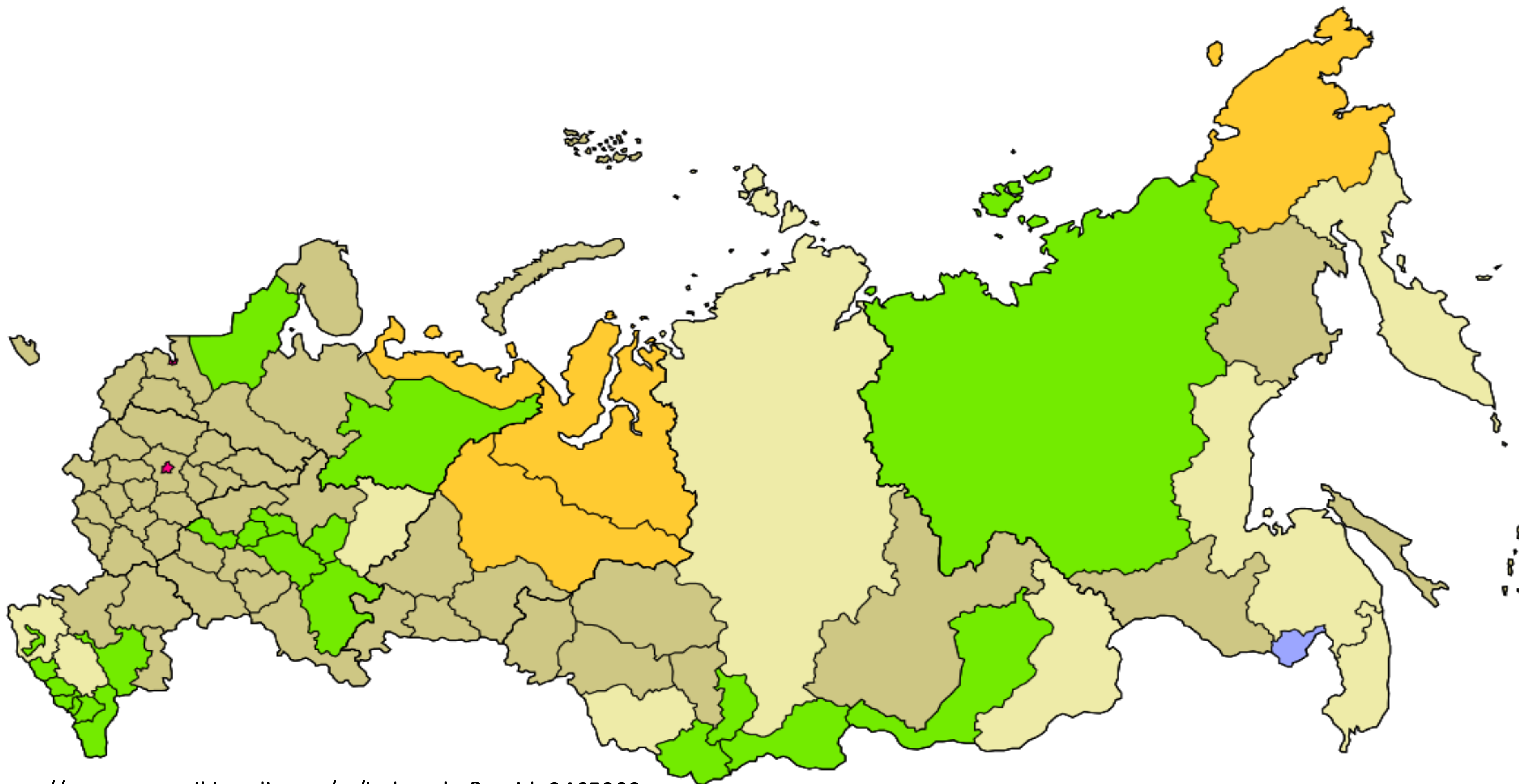
46 län (oblast)

9 provinser (kraj)

3 federala städer: Moskva, S:t Petersburg och (sedan 2014) Sevastopol

1 autonomt län (Birobidzjan)

Karta över subjekten:
Grönt – republik; Beige - kraj

https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=3465383

Republikerna

Republikerna har en etnisk titulärgrupp, men bara i 5 av dem är titulärnationen i majoritet.

Några viktiga exempel: Tjetjenien, Dagestan, Karelen, Basjkortostan och Tatarstan

De autonoma distrikten har ofta en dominerande etnisk minoritet.

Dessa etniska enheter upptar nära 50 % av ytan, men med endast ca 15 % av befolkningen

Konstitutionen

Folkomröstning 12 december 1993 (antogs 25 december)

(beskjutning av parlamentet – okt. 1993)

Svagt eller mycket svagt stöd i etniska regioner.

(underkänd i Tatarstan, och ingen omröstning i Tjetjenien)

Liberal konstitution

Artikel 10 fastslår åtskillnad mellan lagstiftande och verkställande makten, samt det juridiska systemet.

12 december var helgdag fram till 2005, då den avskaffades.

Maktdelningen – En hybrid

- Parlamentariskt system
  Tvåkammarparlament (Federala församlingen):
  - Underhuset – Statsduman (450 ledamöter)
    Stiftar lagar. Ordf: Vjatjeslav Volodin
    Godkänner premiärminister
  - Överhuset – Federationsrådet (170 ledamöter)
    Godkänner lagar. Ordf: Valentina Matvienko

- Stark presidentmakt:
  - Utser premiärminister
  - Godkänner lagar
  - Makt att styra genom dekret

1992 - 1995

Chockterapi lanseras (Rossijskaja gazeta 28 februari 1992)
Privatiseringar – bort med prisregleringar – inga statliga subventioner

Oligarkerna – Vilka var de?

Demografiska problem
I stort sett fri press och fri TV
25 april 1993 – Folkomröstning om förtroende för Jeltsin och de ekonomiska reformerna.

Protester, bl.a. mot de ekonomiska reformerna, i folkkongressen (Vita huset).
Konflikt augusti-oktober 1993. Beskjutning med stridsvagnar. (uppskattningsvis 187 döda)

Det första kriget i Tjetjenien 1994-1996

Ett resultat av konstitutionen

Dzjochar Dudajev väljs till President

Förklarade självständighet

1995-1999

- Presidentens hälsa. Svagare styre. Ett flertal premiärministrar.

- Eskalerande ekonomisk brottslighet.

- Den finansiella krisen i augusti 1998. Rubeln förlorar på kort tid 75% av sitt värde.

september 1999 - attentat mot bostadshus i Moskva, Volgodonsk och Bujnaksk.

Startskottet för det andra kriget i

Tjetjenien 1999-2009

1999: bokslut över ett kaotisk decennium

Den 31 december 1999 avgår Boris Jeltsin oväntat, och överlämnar makten till premiärminister Vladimir Putin.

I TV-sändningen ber Jeltsin det ryska folket om ursäkt för att så många förhoppningar inte har infriats.

Ett förändrat massmediaklimat

- Ingen formell censur av massmedier förutom de regler som gäller i de flesta länder.

- Statlig tillsynsmyndighet utfärdar tillstånd.

- Uppmärksammade tillslag mot medier och journalister har motiverats med hänvisning till andra lagar – lagen om extremism (nationell och religiös söndring), lagen om förräderi, ekonomiska brott osv.

Vladimir Putins 2000-tal – Nya problem

Växande ekonomi

Politisk stabilitet

Försök till omdefinierad identitet:
- Den tsaristiska historien
- Det sovjetiska historien

Territoriets betydelse

Oljeberoende

Växande byråkrati och korruption

Svag politisk opposition

Omvärderad syn på historien, däribland Stalintiden

Väpnade konflikter: Tjetjenien, Georgien, Ukraina

Diskurser eller ideologi?

Idag har mängder av diskurser

ersatt 1900-talets stora ideologiska projekt:

Individualisering,

globalisering,

marknadens logik

Och i Ryssland:

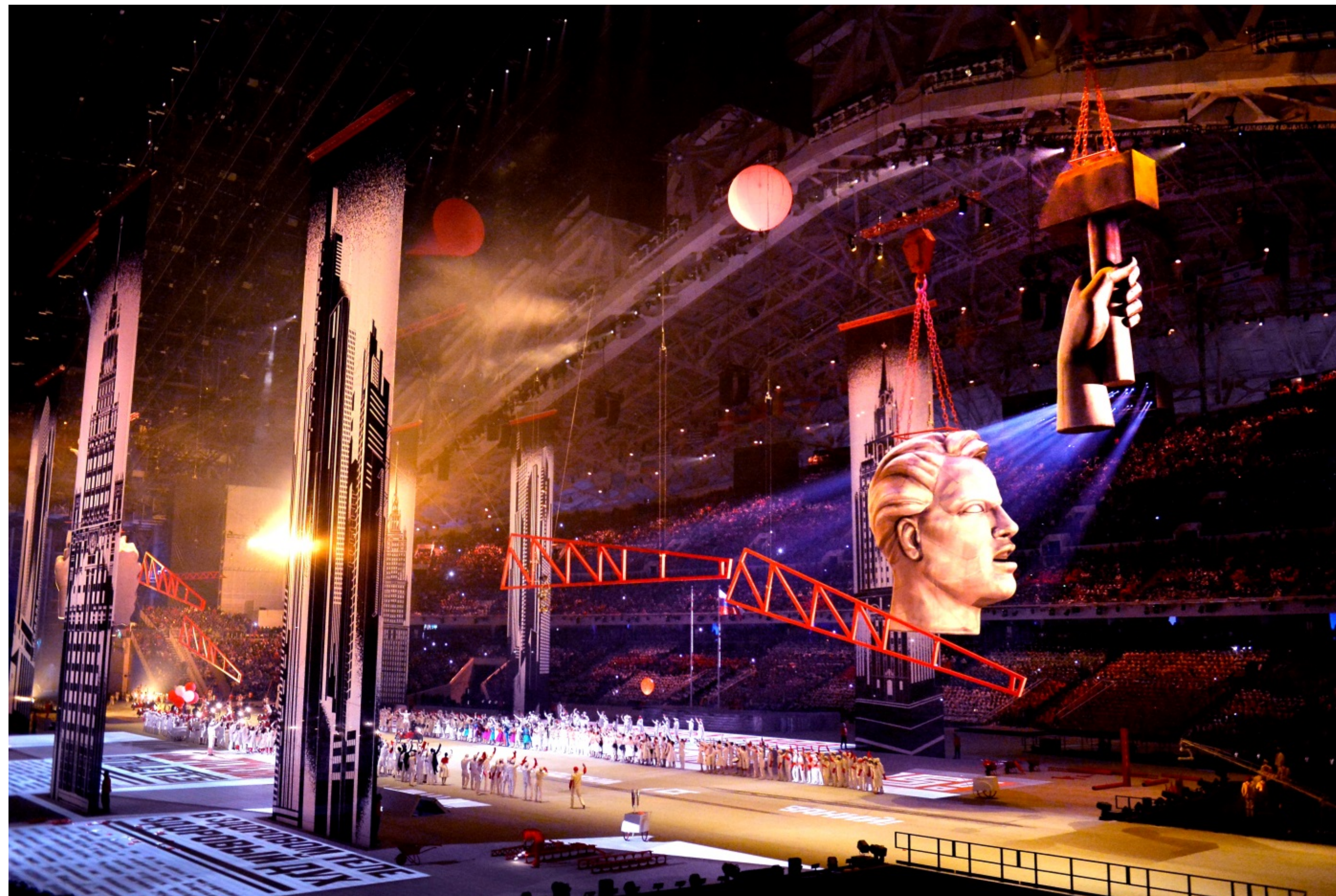
Identitetspolitik,

element ur den ryska historien,

tanken på Imperiet (geopolitik),

ortodoxin

Olympiska spelen i Sotji 2014

Tack!